

Autorka: Małgorzata Kacprzykowska

SCENARIUSZ LEKCJI DO DZIAŁU: *Wprowadzenie do filozofii*

Temat (2): Aforyzm – miniatura filozoficzna.

Cele lekcji:

- doskonalenie umiejętności interpretowania aforyzmów,
- prezentacja refleksyjnego charakteru miniatury filozoficznej,
- redagowanie spójnej wypowiedzi pisemnej,
- definiowanie i tworzenie własnego aforyzmu.

Metody: analiza tekstu w oparciu o kartę pracy (ZAŁĄCZNIK 2A, 2B), problematyzowanie, praca w grupach.

Normy wymagań

Uczeń:

- czyta tekst kultury,
- interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy,
- wyszukuje informacje zawarte w tekstach kultury,
- buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym,
- prezentuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze.

Kluczowe pojęcia: aforyzm jako refleksja nad światem.

Materiały dydaktyczne: karta pracy (ZAŁĄCZNIK 2A, 2B).

Czas trwania: 90 minut.

Przedmiot: język polski, filozofia, etyka.

Przebieg lekcji:

1. SPRECYZOWANIE PROBLEMU WYJŚCIOWEGO

- a. Nauczyciel informuje uczniów, że najstarsze zachowane teksty filozoficzne najpierw funkcjonowały w przekazie ustnym, potem dopiero zostały spisane przez następne pokolenia. Teksty te, to aforyzmy, które jako zwięzła wypowiedź, najczęściej jednozdaniowa, zawierały w sobie myśl ogólną dotyczącą świata, w którym człowiek żyje na co dzień.
- b. Uczniowie zapisują synonimy do wyrazu *aforyzm*.

AFORYZM – maksyma, sentencja, złota myśl, skrzydlate słowo, przysłowie, refleksja.

2. ROZMOWA SONDUJĄCA

- a. Nauczyciel pyta uczniów, jakie znają aforyzmy. Uczniowie zapisują parę przykładów maksym. Próbują nazwać dziedziny życia, których dotyczy sentencja oraz określić, gdzie najczęściej się z nimi spotykają.
- b. Prowadzący wskazuje na uniwersalność i żywotność aforyzmów. Prezentuje maksymy m.in. A. Einsteina, T. Cicerona, S. J. Leca, La Rochefoucauld, B. Pascala. Podaje również przykład na to, że wiersz (Z. Herberta *Przesłanie Pana Cogito*) może być odczytany, jako zbiór aforyzmów (ZAŁĄCZNIK 2B).
- c. Nauczyciel pyta uczniów: Kto oprócz pisarzy, poetów, filozofów może tworzyć aforyzmy? Uczniowie powinni wskazać na ludzi nauki, artystów, polityków, kompozytorów, reżyserów i aktorów, na samych siebie.

3. ĆWICZENIA WYJAŚNIAJĄCE

- a. Nauczyciel rozdaje kartę pracy (ZAŁĄCZNIK 2A), którą rozwiązują uczniowie.
- b. Uczniowie odczytują efekt swojej pracy.

4. PROBLEM PRAKTYCZNY

- a. Prowadzący dzieli klasę na grupy (5). Zespoły przygotowują (3 – 5 min.) wypowiedź ustną, której punktem wyjścia jest aforyzm samodzielnie przez nich wybrany i skomentowany.
Gr. I – interpretuje aforyzm dotyczący świata,
Gr. II – interpretuje aforyzm dotyczący prawdy,
Gr. III – interpretuje aforyzm dotyczący życia,
Gr. IV – interpretuje aforyzm dotyczący wolności,
Gr. V – interpretuje aforyzm dotyczący człowieka.
- b. Liderzy grupy prezentują efekt pracy zespołu. Nauczyciel po każdym wystąpieniu ucznia zachęca do wspólnych rozważań na temat trafności interpretacji. Podkreśla tym samym wieloznaczność i otwartość polemiczną aforyzmów. Pozwala na swobodne odpowiedzi uczniów.

5. POWTÓRKA MATERIAŁU

- a. Uczniowie na koniec przywołują znane reklamy, które zbudowane są w oparciu o reguły tworzenia maksym filozoficznych.
- b. Klasa próbuje stworzyć aforyzm, który będzie ją definiował i prezentował jej światopogląd. Nauczyciel najciekawsze efekty pracy zawiesza na tablicy ściennej. Chętni uczniowie przygotowują ilustracje, które będą uzupełnieniem maksymy.

Aforyzm – miniatura filozoficzna.

📖 Aforyzmy mają starożytny rodowód. Są one najprostszą i najpowszedniejszą formą filozoficznych rozważań, które wyrażają refleksje nad światem zamieszkałym przez człowieka. Aforyzmy uderzają błyskotliwością formy, która jest bliska ujęciom definicyjnym. Ze względu na swoją wieloznaczność, otwartość polemiczną i komunikatywność są żywotne do dziś.

➤ Przeczytaj uważnie poniższe aforyzmy.

Współczesne aforyzmy

1. Nauczcie się skorupy świata, zanim wyruszyście szukać jego serca. (Z. Herbert)
2. Jakże piękny jest człowiek, jeśli jest człowiekiem. (Z. Bosacki)
3. Tyle wolności, ile mądrości. I na odwrót. (W. Adamecki)
4. Życie ludzkie ma wartość w łączności z innymi. Nic nie jest warte – wbrew innym. (J. Putrament)
5. Prawda zawsze znajduje się w drodze. (T. Burek)
6. Człowiek to zwierzę pożądamy rozrywki... (S. Kisielewski)
7. Bóg szanuje wolność woli człowieka aż do granic grzechu. (S. Wyszyński)
8. Życie jest jak tramwaj – nie ma rozmów z motorniczym. (J. Ipohorska)
9. Światu potrzeba dziś więcej wrażliwych serc niż zimnej stali! (S. Wyszyńska)
10. Mody i teorie nawet się zmieniają, ale głód prawdy trwa. (P. Jasienica)
11. Przez wiele wejść włąmywać się trzeba do świata. (M. Wańkiewicz)
12. Prawda jest bardzo cenna, dlatego bardzo trudno ją kupić. (J. Białecki)
13. Człowiek zbudowany jest z przeciwności, w tym całe jego dramatyczne bogactwo i urok. (J. Kurek)
14. Życie jest szkołą. Nie przepędźmy go w kącie. (W. Katarzyński)
15. Wolność nie jest darem, ma krople potu na czole. (Z. Jerzyna)
16. Z prochu powstał – w pył radioaktywny się obrócisz! (W. Scisłowski)
17. Czasem trzeba być niewolnikiem, aby poczuć się prawdziwym wolnym. (A. Kamińska)
18. Życie jest oburzające, gdy się o nim myśli, piękne – gdy się je przeżywa. (K. Kord)
19. Ważniejsze od zrozumienia konstrukcji maszyn jest poznanie istot, które je zbudowały. (S. Lem)

20. A może świat jest wielką sypialnią, w której wszyscy śnią sen o rzeczywistości.
(L. Kumer)

21. To tylko świadomość ludzka widzi świat dziwnym i skomplikowanym, w gruncie rzeczy można go obłaskawić śmiechem, ma on swoje uroki, swój kapitał humoru. (W. Maciąg)

➤ Wpisz numery sentencji do tabeli, grupując je tematycznie.

ŚWIAT	PRAWDA	ŻYCIE	WOLNOŚĆ	CZŁOWIEK

➤ Napisz (5 zdań), która максима podoba Ci się najbardziej i dlaczego?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

➤ Napisz własną sentencję, która będzie definiowała Twój światopogląd.

AFORYZM

.....

.....

.....

.....

.....

ZAŁĄCZNIK 2B

- ❖ *Prawdziwa miłość nie opuszcza głowy.*
- ❖ *Kto studiuje życie, niech będzie przygotowany na pytania również z innej dziedziny.*
- ❖ *Z zamknięciem fortepianu nie kończy się muzyka.*
- ❖ *Język myślom kłamie.*
- ❖ *Dbaj o siebie! Jesteś własnością państwa.*

Stanisław Jerzy Lec

- ❖ *Zawiść jest bardziej nieprzejednana niż nienawiść.*
- ❖ *Ogromna przyjemność, którą nam sprawia mówienie o sobie samych, winna przejmować nas lękiem, że nie sprawiamy jej swoim słuchaczom.*
- ❖ *Wielu ludzi gardzi bogactwem, lecz nie wielu umie je rozdawać.*
- ❖ *Zazwyczaj chwalimy się tylko po to, by być chwalonym.*

La Rochefoucauld

- ❖ *Jak to się dzieje, że nikt mnie nie rozumie, a wszyscy mnie uwielbiają.*
- ❖ *Wartość osiągnięć polega na osiąganiu ich.*
- ❖ *Każdy wiek ma swoje piękne chwile.*

Albert Einstein